

MUINSUSKAITSEAMET

Pr. Maris Toomel
vallavanem
Jõhvi vallavalitsus
Kooli 2
41595 Jõhvi
johvi@johvi.ee

Teie 18.01.2024 nr 7-1.3/265

Meie kuupäev digiallkirjas nr. 1.1-11/323-1

Muinsuskaitseameti soovitusel üldplaneeringu koostamisel

Muinsuskaitseamet lähtub üldplaneeringuid kooskõlastades Muinsuskaitseadusest, jälgides planeeringualale jäävate kultuurimälestiste ja muinsuskaitsealade käsitlemist. Riikliku kaitse all olevad kultuurimälestised on kohaliku kultuuripärandi osa ja nende kasutamine sõltub eelkõige planeerimisotsustest, omanike, kohaliku kogukonna ja omavalitsuse tahtest ning tegevustest neid väärtustada ja arendada.

Kultuuripärandi üldplaneeringutes käsitlemise suunised, mis aitavad kaasa ruumilise planeerimise edukamaks läbi viimiseks on antud 2018. aastal Rahandusministeeriumi koostatud juhise „Nõuandeid üldplaneeringu koostamiseks“ peatükis 4.7. „Kultuuripärandiga arvestamine“ (https://planeerimine.ee/static/sites/2/uldplaneeringu_juhis_final.pdf, edaspidi: ÜP nõustik) ja Muinsuskaitseameti poolt koostatud juhendis (https://www.muinsuskaitseamet.ee/sites/default/files/contenteditors/Arhitektuur/uldplaneeringu_koostamise_juhend_muinsuskaitseamet_03.02.20.pdf)

Muinsuskaitseadusest tulenevad nõuded üldplaneeringule

Jõhvi valla üldplaneeringu koostamisel arvestada riikliku kaitse all olevate kultuurimälestiste ja nende kaitsevöönditega. Mälestiste nimekiri on kättesaadav Kultuurimälestiste registris (www.register.muinas.ee), millel on olemas riskasutus Maa-ameti põhikaardiga – mälestiste ja nende kaitsevööndite paiknemine on näha Maa-ameti põhikaardi kultuuriväärtuste kaardikihil. Muinsuskaitse põhimõtted on välja toodud Muinsuskaitseaduse (MuKS) § 3 ja kaitsevööndi eesmärgid § 14. Mälestiste piiride kohta tekkivate küsimuste korral palume ühendust võtta Muinsuskaitseameti kartograafianõunikuga.

Riiklikud kultuurimälestised

Riikliku kaitse all olevaid kultuurimälestisi tuleb käsitleda üldplaneeringu seletuskirjas eraldi peatükina. Muinsuskaitseamet soovib käsitleda üldplaneeringu seletuskirjas kultuurimälestisi tabeli vormis või nimekirjana (vt Muinsuskaitseameti juhend), kus hinnatakse mälestise tehnilist seisundit, kasutusfunktsiooni, leevendusi ja kavandatavad tegevusi, jm. Mälestised näitavad piirkonna ning kultuurimaastiku ajaloolist mitmekihilisust, mistõttu tuleb planeerimisel lähtuda mälestisi säästvatest põhimõttest ning arvestada avalike huvidega.

Mälestiste kasutuses hoidmine ja kasutuseta mälestistele funktsiooni leidmine võiks olla valla üldplaneeringus käsitletav teema. Korrastatud ja hoitud kultuuriväärtused loovad elamisväärsema ja atraktiivsema elukeskkonna, mis aitab kaasa elukvaliteedi tõusule, loob töökohti, elavdab majandust ja kasvatab piirkonna konkurentsivõimet.

Üldplaneeringu kaartidel tuleb tähistada maa-alalised mälestised alana, üksikmälestis näidata punktina. Kaardimaterjali väljatrüki võivad mälestised olla tähistatud eristuva leppemärgiga.

Muinsuskaitseameti ettepanekud ja soovitused muudes kultuuripärandit puudutavates teemades parema planeerimislahenduse saamiseks.

Muinsuskaitseamet soovib üldplaneeringu koostamisel kaardistada ja arvestada järgmisi teemasid, mis vajavad planeeringu elluviimisega kaasneda võivate mõjude hindamist.

- Veel avastamata arheoloogiapärandi prognoosimine

Üldplaneeringu ja selle keskkonnamõju strateegilise hindamise käigus tuleb silmas pidada, et lisaks riigi kaitse all olevatele arheoloogiamälestistele on maastikul palju avastamata arheoloogiapärandit.

Arheoloogiapärandi seisundit ja säilimist mõjutab senise maakasutuse muutmine, eeskätt ehitus-, kaevetöö või muu mullatöö (nt kaevandused, suured taristuobjektid, ulatuslikud uued elamu- ja tööstusalad, jõesuudmete süvendamine jms). Aladel, kus üldplaneeringuga kavandatakse senise maakasutuse muutust, mis toob endaga kaasa ulatuslikke kaevetöid, on üldplaneeringu koostamise käigus vajalik ja põhjendatud markeerida ära tõenäolised arheoloogiliselt väärtuslikud alad, kus hiljem tuleb keskkonnamõju hindamisel läbi viia arheoloogiline uuring.

Juhised veel avastamata arheoloogiapärandi prognoosimiseks sõnastatakse lähtuvalt linna või valla eripäradest. Info Jõhvi valla veel avastamata arheoloogiapärandi kohta edastab teile Muinsuskaitseamet planeerimisprotsessi käigus.

- Olemasolevad ja potentsiaalsed miljööväärtuslikud alad

Kohalikku kultuuripärandit silmas pidades võivad miljööväärtuslikud alad olla nii tüüpilised kui ka erilised ehitatud keskkonnad. Miljööväärtuslike alade määramisel soovitame analüüsida väljakujunenud asustusstruktuuri ja teedevõrku ning muid paigale omaseid väärtusi: krundi suurusi, hoonestuslaadi, hoonestuse ja muid kujundamise elemente, ehitusmaterjale, maakasutust jms. Miljööaladele seatavad kaitse- ja kasutustingimused peavad tagama uue hoonestuse ja maakasutuse sobitumise vanaga, et olemasolevad väärtused säiliks ja tõuseksid esile (PlanS § 75 lg 1, p 16).

Miljööväärtuslike alade ja väärtuslike üksikobjektide määramisel saab kasutada varasemaid uuringuid, sealhulgas Muinsuskaitseameti tellitud valdkondlikke uuringuid. Need on leitavad Muinsuskaitseameti arhiivist (Pikk 2, Tallinn), enamik neist on digitaalselt olemas ka Muinsuskaitseameti kodulehel ja registris:

1. Maaehituspärand (<https://register.muinas.ee/public.php?menuID=rehemaja&action=list>);
2. Matmispaikade register (<https://register.muinas.ee/public.php?menuID=burialplace>);
3. Muistised ja pärimuspaigad (<https://register.muinas.ee/public.php?menuID=placeinfo>);
4. 20. sajandi väärtuslik arhitektuur (<https://register.muinas.ee/admin.php?menuID=architecture>);
5. Koolimajad (https://register.muinas.ee/ftp/XX_saj._arhitektuur/alusuuringud/Maakoolimajad/Maakoolimajad%20koos.pdf);
6. Vallamajad (https://register.muinas.ee/ftp/XX_saj._arhitektuur/alusuuringud/Vallamajad/20saj.Vallamajad.pdf);
7. Palvemajad (https://register.muinas.ee/ftp/XX_saj._arhitektuur/alusuuringud/Palvemajad/palve.pdf);
8. Meiereid (Muinsuskaitseameti arhiiv, Pikk 2, Tallinn);
9. Militaarpärand (<https://register.muinas.ee/public.php?menuID=militaryheritage>);

Vajadusel saab läbi viia täiendavaid inventeerimisi ja/või koguda infot kohaajaloolastelt.

- Ajalooliselt väärtuslikud üksikobjektid, sh vaimse kultuuripärandi objektid

Soovitame üldplaneeringu käigus kaardistada mälestistest ja miljööväärtuslikest aladest välja jäävad ajalooliselt väärtuslikud hooned, monumendid, pühakohad, kalmistud, sillad, teed, tähised jne, analüüsida nende seisundit ning lisada säilimiseks ja traditsiooniliseks kasutuseks vajalikud tingimused. Kultuuriväärtust võivad kanda mitmesugused ajaloosündmustega ning kultuuritegelaste elu ja tegevusega seotud paigad, kohaliku või piirkondliku kombestikuga seotud kohad ja nähtused, samuti kohapeal tuntud muistenditega seotud paigad, mis on sageli kohalikele inimeste eneseteadvustamise, samastumise ja rekreatsiooni kohtadeks.

Kultuuriministeeriumi ajalooliste looduslike pühapaikade arengukava raames on kaardistatud üle Eesti mitmesuguseid looduslikke pühapaiku (allikaid, puid, kive, hiiekohti jms). Üle Eesti on mitme piiriülese projekti raames Riigimetsa Majandamise Keskuse juhtimisel kaardistatud pärandkultuuri objekte nii metsas kui mujal.

Infot piirkondlikult oluliste paikade kohta leiab:

- RMK hallatavast pärandkultuuri kaardilt

<https://geoportaal.maaamet.ee/est/Teenused/Kaadirakendused/Parandkultuuri-kaadirakendus160.html>;

- Ristipuude ja -metsade asukoha kohta saab infot Maa-ameti geoportaaalis ristipuude kaardilt <https://geoportaal.maaamet.ee/est/Teenused/Kaadirakendused/Ristipuude-kaadirakendus540.html>;

- Ajalooliste looduslike pühapaikade inventuuride kohta saab infot Muinsuskaitseametist.

- Maastikupilt ja väärtuslike maastike piiride täpsustamine

Analüüsida väärtuslikke vaateid maastikus ja märkida vaated kultuurilooliselt olulistele objektidele, vaatekoridorid kanda kaartidele.

Ajaloolist väärtust omab maastikumuster, kus võib leida muinas-, mõisa-, talu- ja nõukogudeaegseid objekte (näiteks: kiviaiad, endiste hoonete vared, alleed, veskite paisud, teed, veskijärved jm kultuurilist eripära väljendavad objektid).

Lisaks juhin tähelepanu, et Jõhvi valla üldplaneeringu LS ja KSH programmi Lisas 3 Ülevaade Jõhvi vallast on ebatäpsused:

Lk. 53

19.1. Tabel 14. Jõhvi valla territooriumil asuvad arheoloogiamälestised.

Tabelist puudub 31171 Kultusekivi, mis on arvele võetud 27.01.2023.

Lk. 53

19.2. XX sajandi arhitektuuripärandi objektid

Jõhvi vallas ei ole registreeritud XX sajandi arhitektuuripärandi objekte.

Väide ei vasta tõele – kultuurimälestiste registris on seitse objekti, millest üks on hävinenud.

<https://register.muinas.ee/admin.php?menuID=architecture>

Täiendavate küsimuste korral palume pöörduda Muinsuskaitseameti Ida-Virumaa nõuniku ja Muinsuskaitseameti valdkonna juhtide poole.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Kalle Merilai

Ida-Virumaa nõunik

Keskväljak 1

41594 Jõhvi

e-post: kalle.merilai@muinsuskaitseamet.ee